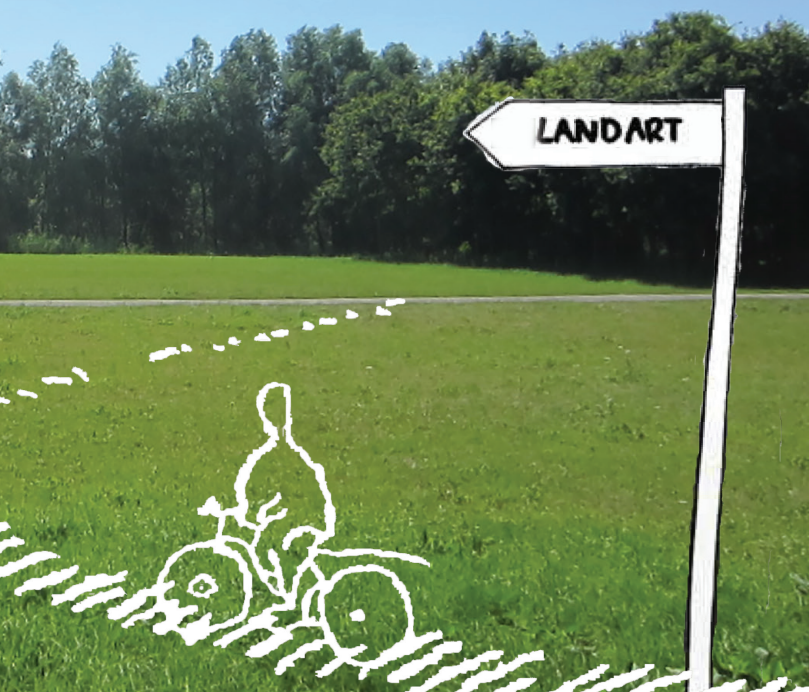

Stad-Land-Fietsroute Land Art Midden-Delfland

Project Land Art Midden-Delfland

Deze fietstocht is onderdeel van het project Land Art Midden-Delfland, een initiatief uit de Cultuurimpuls Midden-Delfland. Het project is een samenwerking van Stichting Land Art Delft, de Japanse kunstenaar Kouji Ohno, Festival Boerol, Midden-Delfland Vereniging en andere culturele organisaties uit Midden-Delfland.

Het landschap is een belangrijke waarde van het Midden-Delfland gebied. Kunstenaars hebben zich altijd laten inspireren door het landschap. Denk aan de Hollandse Meesters uit de Gouden Eeuw en de schilders van de Haagse School. Kunst laat mensen anders kijken. Kunst kan uitdagen en het gesprek openen over de waarde en de toekomst van ons landschap.

Human Memory van Kouji Ohno

Kouji Ohno studeerde in 1996 af aan de Tamara Art University in Tokyo. Hij maakt vaak grote, vervreemdende installaties, geïnspireerd op de natuur, het leven en wat mensen er mee doen. Kouji maakte al eerder werken voor Land Art Delft, deze zijn daar nog steeds te zien.

Kouji Ohno heeft zich voor Land Art Midden-Delfland laten inspireren door de geschiedenis van het polderlandschap. De strijd tegen het water, de dijken en polders, het landschap en silhouetten in de mist. Kouji is verbaasd over de duizenden oude fietsen die uit grachten en vaarten worden opgedregd. Fietsen als een verborgen verhaal van de polder; 'Human Memory'. Hij vormde oude fietsen tot een mensfiguur; monument voor het werk aan de polders. Naast de mensfiguur laat een tweede beeld de omtrek van dit figuur zien, als een

silhouet in de mist. De twee beelden passen in elkaar en vormen samen een 'gesloten vlak'. Een symbool voor de kades in de polders en de verbinding tussen stad en land.

Verbinding tussen stad en land

Van de twee beelden van het duo-kunstwerk 'Human Memory' staat de mensfiguur in de polder van Midden-Delfland. In het Kraaiennest in de Kralingerpolder, kijkt het beeld over de polders richting Delft. Het andere beeld – het silhouet – staat, als poort naar de polders, bij Delft in de kunstroute van Land Art Delft. De kunstwerken bij Land Art Delft (LAD) en bij het Kraaiennest vormen twee krachtige 'bruggenhoofden' voor de verbinding van het landschap van Midden-Delfland naar de stad Delft. De verbindingen worden in de toekomst uitgebreid in de richtingen Den Haag, Rotterdam en de andere steden. Met meer kunstwerken, routes en performances wordt Land Art Midden-Delfland de komende jaren een natuurlijke samenhang van kunst, landschap en stad-land verbinding. Deze fietsroute is daarin een van de eerste onderdelen.

De fiets, symbool voor duurzaamheid in stad-land

Voor Kouji Ohno zit de fiets in het DNA van de Nederlanders. De fiets staat voor duurzaamheid. Daarbij is de fiets ook bij uitstek het vervoermiddel om van het landschap van Midden-Delfland te genieten. De fiets is daarom het centrale thema in deze route tussen stad en land. Het kunstwerk Human Memory, opgebouwd uit fietsen. De Symbiobrug over de Karitaatmolensloot, een fietsbrug van duurzame materialen, ontworpen door TU-student Rafail Gkaidatzis. Het beeld 'Regenerated Cells' van Kouji Ohno, een fietsende mens gerecycled uit oude auto-onderdelen. De fietsenstallingen bij de stations Delft-Zuid en Delft-Centraal, door de bijna oneindige herhaling van vormen 'minimal art' op zichzelf.

Stad-Land-Fietsroute (ca. 34 km)

Deze route beschrijft de verbinding tussen de stad en het land, via de twee beelden van het kunstwerk Human Memory (2017, Kouji Ohno).

Met deze route beleeft u deze een stad-land-verbinding aan de hand van de kunstwerken die u onderweg ziet. Kunst die u uitnodigt of uitdaagt anders naar het landschap te kijken. Geniet u van de route, het landschap en de stad. Niet alles wat er te zien is hebben wij

beschreven. Ga gerust ook eens buiten 'de gebaande paden'. Laat u vooral verrassen door spontane ontmoetingen met mensen en objecten die u onderweg kunt tegenkomen. Vertrekpunt van de route is bij Land Art Delft Delft (LAD), Rotterdamseweg 205, 2629 HD Delft nabij de TOP-locatie. Er is hier een beperkte mogelijkheid om uw auto te parkeren. Ca. 1 km richting Delft is een parkeerplaats rechts van de Rotterdamseweg.

Land Art Delft

Neem even de tijd voor een wandeling langs de Land Art Delft Kunstroute (LAD) in het Akerdijksebos.

<http://artcentredelft.com>, <http://landartdelft.nl>.

Een folder van de Kunstroute is verkrijgbaar bij LAD. Op diverse plaatsen in het landschap staan kunstwerken van internationale kunstenaars. Het is mogelijk om een korte route te lopen (15 minuten) of een lange route (35 minuten).

Kouji Ohno

Achterin het beeldenpark van Land Art Delft grensend aan de A13 richting Rotterdam, staat het kunstwerk 'Tumpang sari'.

Eddi Prabandono

Roel Teeuwen

Helen Vergouwen

Yubu Furutani

Toshitaka Nishizawa

De route in het groot vindt u achterin.

U begint de fietstocht bij de TOP-locatie bij de ingang van Land Art Delft. Fiets in zuidelijke richting een stukje langs de A13. U ziet rechts de Hoeve Ackerdijk, gebouwd eind 19e eeuw, maar oude kaarten (Krukius, 1712) tonen dat rond 1700 hier al een boerderij stond. Het is nu een biologische boerderij met zorgfunctie en kinderdagverblijf.

Bij een T-kruising RA en over de Kandelaar Brug (De Delftse Schie) weer RA (fietsknooppunt 64 > 58).

Direct beneden de brug op Schieweg 192 ziet u Boerderij "Vijverschie", een 18e eeuwse hoeve met een schilddak met pannen. Rechts een onderkelderde opkamer. Vensters met luiken en in de ramen kleine roede verdeling. Deur met eenvoudig bovenlicht. U komt onderweg nog meer waardevolle boerderijen en ander erfgoed tegen. We zullen ze hier niet allemaal beschrijven, maar ze zijn zeker nog een keer een fietstocht waard.

Iets voorbij de kampeerboerderij de Delflandhoeve staat het gemaal waarmee de Abtswoudsepolder wordt droog gehouden. Recht tegenover dit gemaal is een brug met een hoge en lage leuning. De lage leuning diende voor de geleiding van de jaaglijn waarmee de schepen door de Schie werden voortgetrokken. De Schie is onderdeel van de historische Trekvaartroute Amsterdam – Leiden – Den Haag – Rotterdam. Met ook aftakkingen in Midden-Delfland naar Vlaardingingen en Maassluis (zie Geschiedenis van Zuid-Holland; <https://www.geschiedenisvanzuidholland.nl/trekvaarten>).

FIETSKNOOPPUNT 59

Abtswoudsebos

Centraal in het bos ligt het kunstobject Moeder Aarde. Het bestaat uit een kunstmatige heuvel van ongeveer 200 m breed, 170 m lang en 5 m hoog. Rond deze heuvel is een bomenweide met essen geplant. De essen staan in cirkelvormige rijen. De vijver in de buik van Moeder Aarde is het middelpunt van de cirkels.

De armen en benen zijn beplant met bes houdende struiken. De knieën, handen en voeten blijven open weides. De wandelpaden op de heuvel verbeelden de aders.

FIETSKNOOPPUNT 56

Atelier Rina Groot

Tegenover de brug is het atelier van Rina Groot (www.rinagroot.nl). Sinds 1992 woont en werkt Rina in de historische timmerwerkplaats aan de Dorpsstraat 17-18. Haar thema's weerspiegelen het landschap, het erfgoed en de mensen van Midden-Delfland.

U kunt bij Rina aanbellen, goede kans dat zij vanaf 10.00 uur in haar atelier aan het werk is.

FIETSKNOOPPUNTEN 59 > 84 > 61 > 56

Knooppunt 56 is bij de ophaalbrug in Schipluiden. Het dorp Schipluiden is zeker de moeite waard om even rond te kijken en te genieten.

Dorpskerk

De Dorpskerk, Dorpstraat 3. Het oudste gebouw van Schipluiden. De geschiedenis van de Dorpskerk gaat terug tot de Middeleeuwen. De parochie Schipluiden wordt voor het eerst genoemd op 12 mei 1294. Hieronder vielen ook de ambachten Dorp, Hodenpijl en St. Maartensregt. De kerk is een voorbeeld van wat men noemt “boerengotiek”. De afwisseling in kleur, vorm en materiaal en de gotische ramen zorgen voor een bescheiden en sfeervol aanzicht.

Museum Het Tramstation

Museum Het Tramstation Otto van Zevenderstraat 2. Wisselende exposities over de historie van Midden-Delfland.

Vaste openingstijd woensdag- (behalve november t/m maart) en zaterdagmiddag 14.00 tot 16.00 uur. Vlakbij dit museum op de parkeerplaats achter Albert Hein is een klein stukje van het kasteel Keenenburg herbouwd.

De Boom van Poot

Klein monument voor de dichter en boer H.K. Poot (1689-1733). Gemaakt door Tineke van Gils als onderdeel van een het festival Kunst van Midden-Delfland in 2001. Het staat onder ‘De Boom van Poot’ - een eik - bij de vijver achter het oude gemeente huis aan de Burgemeester Musquetiersingel.

Hierna de Burgemeester Musquetiersingel uit fietsen en aan het eind RA, bij de Vlaardingervaart weer LA het water blijven volgen (gaat over in een smal schelpenpad op de voormalige trekkade). In de bocht staat nog een rollerpaal waar de lijnen waarmee de paarden de boten voorttrokken langs werden geleid. Net voorbij de senioren woningen (Korpershoek) vindt u een kunstwerk van keramiste Tineke van Gils.

Karper in het Riet

Deze 'Karper in het Riet' verwijst naar 'Korpershoek', de naam van de molen en nu ook van dit wijkje. Aan de overzijde van het water ziet u de nog werkende graanmolen De Korpershoek.

Trambrug

Verderop ziet u de Trambrug. Een onderdeel van de vroegere stoomtramverbinding van Delft naar Westland, de Westlandse Stoomtram Maatschappij, WSM. De stalen trambrug – in 1912 in gebruik genomen – is een rijksmonument en een waardevol industrieel erfgoed. De laatste tram reed in 1967 over de brug die nu is opgenomen in het fietspad.

Onder de Trambrug door gaat u direct LA en daarna 180 graden rond en vervolgt u het fietspad over de brug. Deze lage onderdoorgang is gemaakt voor de paarden van de trekschuiten die in 1912 nog regelmatig met hun vracht Schipluiden passeerden. U fiets nu over het tracé stoomtram. Na ca 2 km ziet u links de toegangsweg naar de beeldenkas 'Willem's Mozaïek Beelden'.

'Willem's Mozaïek Beelden'.

Gaagweg 15, 2636 AK Schipluiden. Elke dag open van 10.00 tot 18.00 uur.

In de kas ziet u de verrassende verzameling werk van de autodidactische kunstenaar Willem Berkhout. Een deel van deze orchideeënkwekerij is hier speciaal voor ingericht. www.willemsmozaiekbeelden.nl. Willem heeft zich ook ontfermd over de schilderijen van de Delftse kunstenaar Jacob Kanbier. Deze zijn ook te zien in de beeldenkas. Voor uw bezoek wordt een kleine bijdrage gevraagd.

Na de beeldenkas volg

FIETSKNOOPPUNTEN 33 > 34 > 31 > 32

Het Kraaiennest

Het Kraaiennest is een klein natuur- en recreatiegebied vlakbij De Lier en bestaat uit een tweetal plassen met strandjes, lig- en speelweiden. Eén van de plassen is een zogenaamde ‘natte’ calamiteitenberging, waar bij hevige regenval extra water tijdelijk kan worden opgeslagen. Vanaf 18 mei 2017 staat hier een van de beelden van het kunstwerk ‘Human Memory’ van de Japanse kunstenaar Kouji Ohno (zie inleiding). De in dit gebied gelegen boerderij Het Kraaiennest is tot en met 2017 ook het terrein van Festival Boerol, een kunst- en cultuurfestival met veel aandacht voor het landschap en lokale kunst en cultuur. Tien kunstenaars uit de regio hebben hierbij hun visie op het landschap gegeven en leveren zo een actieve bijdrage aan het project Land Art Midden-Delfland.

FIETSKNOOPPUNTEN 32 > 55 > 56 > 53

Op Hodenpijl en omgeving

Buitenplaats Op Hodenpijl, Tramkade 24 met Bezoekerscentrum. In en om het bezoekerscentrum exposeren enkele amateurkunstenaars hun werk. De Levende Buitenplaats is een rustpunt waar u kunt rondkijken op de biologische groentenkwekerij en veehouderij. Terug op de Tramkade ziet u aan de overzijde van het water het oude kerkje Op Hodenpijl. In het kerkje is een doorlopende expositie van diverse kunstuitingen en aan de achterzijde van de kerk een horecagelegenheden “De Herdershof”.

Tineke van Gils, keramiek

Als u het fietspad vervolgt richting knooppunt 53 ziet u aan de overzijde van het water het atelier en de galerie van Tineke van Gils (Rijksstraatweg 16, 2636 AX Schipluiden, via de brug over het aquaduct bereikbaar. Opening op goed geluk en u bent altijd welkom). Tineke van Gils is een internationaal bekend keramiste. Zij maakt bijzonder vormgegeven serviezen en vazen in porselein en steengoed, beelden en objecten. Vermaard zijn haar series theepotten. Haar werk is verbonden met Midden-Delfland door het gebruik van klei uit de bodem en as van snoeihout voor het glazuur. Maar ook in haar werken zoals 'Koeienkunst', 'Delfts Blauw, kunst of kitsch' en in de projecten rond schilder Johannes Vermeer – hij trouwde Op Hodenpijl - is deze verbinding te zien. www.tinekevangils.com

 FIETSKNOOPPUNT 53 (Den Hoorn) > 85 > 52 > 51 Centrum Delft

Delft, de binnenstad

In de binnenstad van Delft vindt u tal van interessante zaken op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed. Zoals: de Oude en de Nieuwe Kerk, Museum Prinsenhof, Kadmium in het voormalige gebouw van Nusantara, Galerie De Sigarenfabriek, Het Vermeercentrum, en kunstwerken zoals 'Het Hart van Delft'. Neemt u zelf rustig de tijd om even rond te dwalen.

weer terug naar **FIETSKNOOPPUNT 52 > 01**

Bacino! 2

Een creatieve broedplaats voor kunstenaars, ontwerpers, vormgevers, architecten, fotografen, webontwerpers en wat al niet meer. Het pand is een rijksmonument uit 1928 van Koninklijke Fabriek F.W. Braat (stalen ramen) en ontworpen door Brinkman en Van der Vlugt in de nieuwe zakelijke stijl, met invloeden van het werk van Frank Lloyd Wright.

TU Delft Library

De TU wijk is het centrum van Delft als kennisstad, met als rustpunt de Botanische Tuin. De wijk wordt gekenmerkt door gebouwen van bijzondere architectuur. Zoals het gebouw van de bibliotheek. Het markante gebouw van TU Delft Library is een ontwerp van Mecanoo architecten. Eigenlijk is het niet alleen een gebouw, maar ook een landschap. Het grasveld wordt aan een punt opgetild en ondersteund door kolommen. De grote hal die zo ontstaat, is voorzien van glazen gevels. De helling wordt doorbroken door een lome trap die naar de entree leidt. Een enorme kegel priemt door het beloophare grasdak. De kegel staat symbool voor techniek en geeft vorm aan de ronde, introverte leeszalen.

Bij Fietsknooppunt 01 gaat u LA de brug over en rechtdoor naar de van Lausbergstraat. Na een flauwe bocht links aanhouden, Van Barenstraat. Aan de rechterkant ziet u De Porceleyne fles (Royal Delft). Wie Delft zegt, zegt Delfts Blauw. Het beroemde aardewerk en porselein.

Rotterdamseweg oversteken naar de Jaffalaan.
RA Mekelweg.

Bij T kruising weg oversteken LA Heertjeslaan. Bij het kunstwerk van Kouji Ohno "Regenerated Cells" RA.

Regenerated Cells

Kouji Ohno maakte dit werk in opdracht van de Stichting Land Art Delft t.g.v. het 175-jarig bestaan van de TU Delft. De kunstenaar wil met dit werk een kleine, creatieve, bijdrage leveren aan de bestrijding van de dreigende klimaatverandering in de wereld. Hij heeft een oude auto gerecycled en van letterlijk elk onderdeel een fietsende mens gecreëerd. Zeker in Delft en rond de campus van de TU Delft wordt grote aandacht besteed aan de fiets. Het kunstwerk is tevens een metafoor voor het menselijk lichaam met alle geregenereerde cellen.

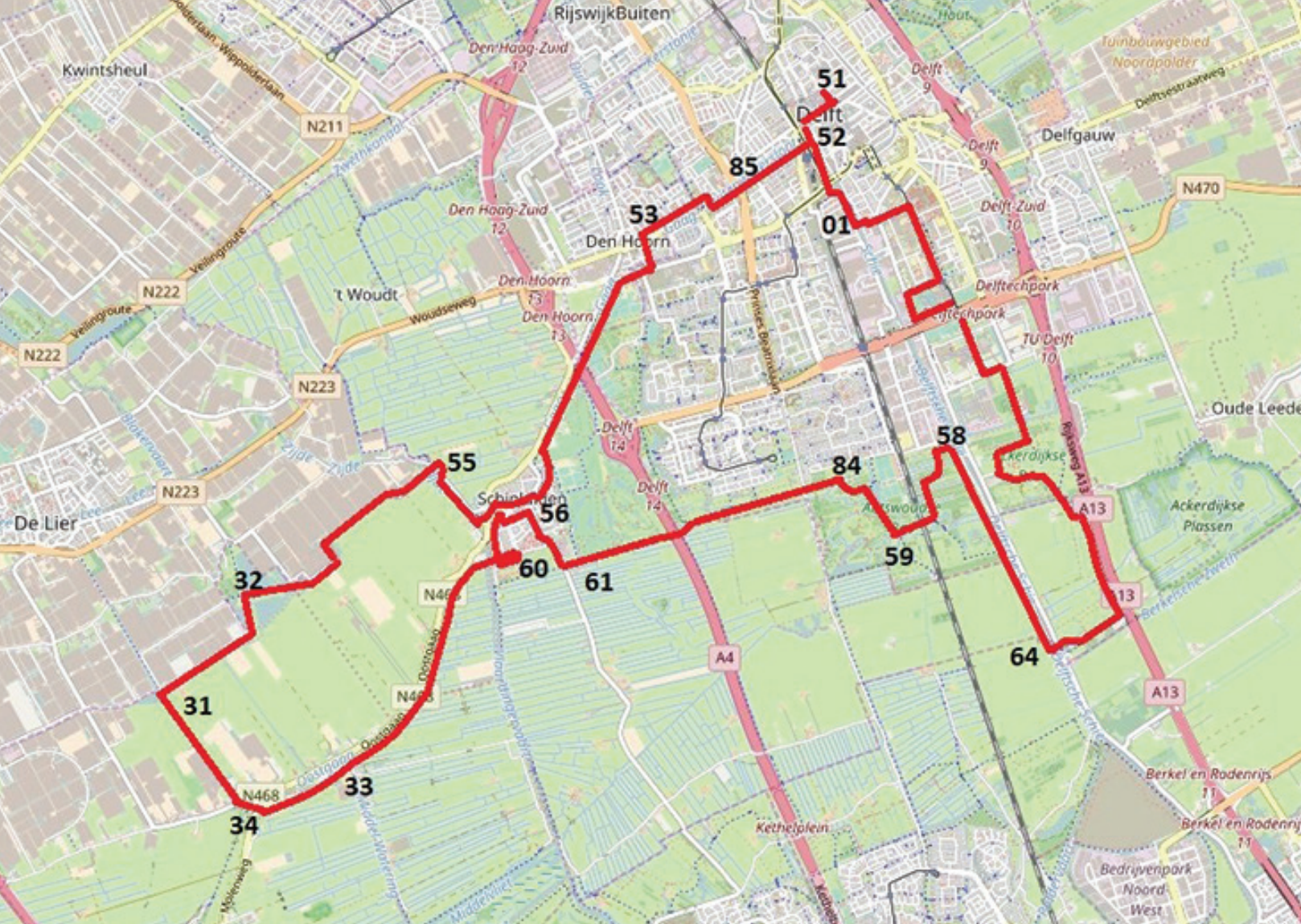
Thijssenweg volgen tot bocht en rechtdoor over de Symbiobrug.

Symbiobrug

De Symbiobrug is ontworpen door TU-student Rafail Gkaidatzis, begeleid door architect Joris Smits van Royal Haskoning DHV. Voor de brug gebruikte hij duurzame materialen als staal en composieten. Het ontwerp en de naam van de brug symboliseren de symbiose tussen natuur en techniek. In 2014 won de Griekse TU-student met deze brug een ontwerpwedstrijd van de Technische Universiteit en Land Art Delft.

Rechtdoor tot kruising met een onverhard pad, hier RA het onverharde pad op eerste gelegenheid LA een onverhard pad. U bent weer bij de Kunstroute van Land Art Delft. U kruist de ingangsweg naar Art Centre Delft met schuin rechts de TOP locatie het begin van deze route beschrijving.

- 01
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 55
- 56
- 58
- 59
- 60
- 61
- 64
- 84
- 85

Colofon

Land Art Midden-Delfland is een project van Cultuurimpuls Gemeente Midden-Delfland, Land Art Delft, Boerol, Promotie Groen Midden-Delfland, Midden-Delfland Vereniging en diverse cultuurpartijen uit Midden-Delfland.

Dit project is mede mogelijk gemaakt met bijdragen van: Omgevingsfonds Midden-Delfland, Fonds 1818, Prins Bernhard Cultuurfonds ZH, Groenfonds Midden-Delfland, Art Centre Delft en Gemeente Midden-Delfland.

Contact: info@middendelfland.nl, info@artcentredelft.com

Route: Michel van Ruijven, Midden-Delfland Vereniging

Kaart: www.openstreetmap.com

Teksten: Michel van Ruijven, Flip van der Eijk

Foto's: Michel van Ruijven, Art Centre Delft, Flip van der Eijk

Lay-out: Tamar Maagdenberg, Art Centre Delft

Uitgave: september 2017, Land Art Delft

